

2012

B.A./B.Sc. (General) Fifth Semester

Music (Instrumental)

Paper-A: Theory

(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 45

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I - IV.

x-x-x

UNIT – I

- I. Describe about the historical development of Indian musical scale. (9)
- II. Discuss about the historical development of Indian music from prehistoric period to 4th century. (9)

UNIT – II

- III. Write about the different folk instruments of Punjab. (9)
- IV. Write an essay on the importance of laya and taal in Indian Music. (9)

UNIT – III

- V. What are the contributions of Ustad Bismillah Khan towards Indian Music? (9)
- VI. Give a brief life sketch of Ustad Hafiz Ali Khan and discuss his playing techniques of instrument. (9)

UNIT – IV

- VII. Write in notation the maseetkhani gat of any raga of your course with two toras. (9)
- VIII. Write down the description of ekgun and dugun layakaries of chartaal. (9)

UNIT – V

- IX. Attempt any nine of the following:-
 - a) What is the thata of Raga Des?
 - b) Write the aroh and avroh of Raga Jaijaiwanti.
 - c) When was Ustad Hafiz Ali Khan born?
 - d) Define taal.
 - e) With which shailli is deepchandi taal played?
 - f) How many swaras are in Indian Musical scale?
 - g) What is the jati of Raga Jaijaiwanti?
 - h) Which instrument did Ustad Bismillah Khan play?
 - i) Name two disciples of Hafiz Ali Khan.
 - j) How many matras are in deepchandi taal?
 - k) Name two types of Toras.
 - l) Which are the two most common folk instruments of Punjab?
 - m) Write names of any two vadan shallies of Sitar. (9×1)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀ ਪੰਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇ। ਪ੍ਰत्यੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-9 (ਭਾਗ-5) ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

**_*_

ਭਾਗ-1

1. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।
2. ਪ੍ਰਾਗੈਤਿਹਾਸਿਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚੌਥੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-2

3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਭਿਨ ਲੋਕ ਗਾਯਕਾਂ ਦੇ ਗਾਣੇ ਮੇਂ ਲਿਖਿਏ।
4. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਮੇਂ ਲਧ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੇ ਸਹਤਕ ਪਰ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਿਏ।

ਭਾਗ-3

5. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿਲਲਾਹ ਖਾਨ ਦਾ ਕਥਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?
6. ਉਸਤਾਦ ਹਾਫਿਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਸ਼ਖ਼ਿਜ਼ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾਚਿਤ੍ਰ ਟੀਜ਼ਿਏ ਅਤੇ ਉਨਕੇ ਗਾਏ ਧੰਨ ਬਜਾਣੇ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਬਿਆਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-4

7. ਅਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਕਿਸੀ ਰਾਗ ਦੇ ਸਸੀਰਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਦੋ ਟੋਡੀ ਦੇ ਸਾਥ ਅੰਕਨ ਪਛਤਿ ਲਿਖਿਏ।
8. ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਏਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲਧਕਾਰਿਯੋ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-5

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਟੀਜ਼ਿਏ:—
(ਕ) ਰਾਗ ਦੇਸ ਦਾ ਬਾਟ ਕਥਾ ਹੈ?
(ਖ) ਰਾਗ ਜਯਜਯਵੰਤੀ ਦਾ ਆਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਲਿਖਿਏ।
(ਗ) ਉਸਤਾਦ ਹਾਫਿਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਕਬ ਹੁਆ ਥਾ?
(ਘ) ਤਾਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਿਏ।
(ਙ) ਦੀਪਚੰਡੀ ਤਾਲ ਕਿਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸਾਥ ਬਜਾਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ?
(ਚ) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਮੇਂ ਕਿਤਨੇ ਸਵਰ ਹੈ?
(ਛ) ਰਾਗ ਜਯਜਯਵੰਤੀ ਦੀ ਜਾਤਿ ਕਥਾ ਹੈ?
(ਜ) ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿਲਲਾਹ ਖਾਨ ਨੇ ਕੌਨ ਸਾ ਗਾਏ ਧੰਨ ਬਜਾਏ?
(ਝ) ਹਾਫਿਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਿਸ਼੍ਯੋਂ ਦੇ ਨਾਮ ਬਤਾਏ।
(ਞ) ਦੀਪਚੰਡੀ ਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੀ ਸਾਥਾਏਂ ਹੋਤੀ ਹੈ?
(ਟ) ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਟੋਡੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖਿਏ।
(ਠ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਸਭਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕ ਗਾਏਧੰਨ ਕੌਨ ਸੇ ਹੈਂ?
(ਡ) ਸਿਤਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਦੋ ਗਾਏਧੰਨ ਸ਼ੈਲੀਯੋਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖਿਏ।

**_*_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

**_*_

ਭਾਗ-1

1. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
2. ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚੌਥੀ ਸਦੀ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
4. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਲਧ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿਲਾ ਖਾਨ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?
6. ਉਸਤਾਦ ਹਾਫਿਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕੋਈ ਰਾਗ ਦਾ ਸਸੀਰਖਾਨੀ ਗਤ ਦੇ ਤੋਡਿਆਂ ਨਾਲ ਅੰਕਣ ਪਹਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
8. ਚਾਰਤਾਲ ਦੇ ਏਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲਧਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:—
(ੳ) ਰਾਗ ਦੇਸ ਦਾ ਬਾਟ ਕੀ ਹੈ?
(ਅ) ਰਾਗ ਜੈਜੈਵੰਤੀ ਦਾ ਅਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਲਿਖੋ।
(ੲ) ਉਸਤਾਦ ਹਾਫਿਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ?
(ੳ) ਤਾਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
(ੴ) ਦੀਪਚੰਡੀ ਤਾਲ ਕਿਸ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
(ਕ) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕ ਪੈਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸਵਰ ਹਨ?
(ਖ) ਰਾਗ ਜੈਜੈਵੰਤੀ ਦੀ ਜਾਤਿ ਕੀ ਹੈ?
(ਗ) ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿਲਾ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਇਆ ਸੀ?
(ਘ) ਹਾਫਿਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਦੋ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
(ਙ) ਦੀਪਚੰਡੀ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਸਾਥਾਏਂ ਹਨ?
(ਚ) ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਟੋਡੇ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
(ਛ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਸਭਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
(ਜ) ਸਿਤਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਗਾਏਧੰਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

**_*_